

Jenni Pöyry

OPISKELIJANUORTEN
MIELIPITEITÄ
VERENLUOVUTUKSESTA

Verenluovutusta edistäviä ja estäviä tekijöitä Mikkelin
ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemana

Opinnäytetyö
Hoitotyön koulutusohjelma

Joulukuu 2012

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU <small>Mikkeli University of Applied Sciences</small>	Opinnäytetyön päivämäärä 25.1.2013	
Tekijä(t) Jenni Pöyry	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja	
Nimeke Opiskelijanuorten mielipiteitä verenluovutuksesta, verenluovutusta edistäviä ja estäviä tekijöitä Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemana		
Tiivistelmä Opinnäytetyö tehtiin Suomen Punaisen Ristin Veripalvelulle. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Mikkelin ammattikorkeakoulussa eri koulutusohjelmissa opiskelevien nuorten mielipiteitä verenluovutuksesta. Työn tavoitteena oli löytää tekijöitä, joihin huomiota kiinnittämällä Veripalvelun olisi mahdollista rekrytoida uusia nuoria verenluovuttajia. Verenluovutus on Suomessa vapaaehtoista ja tällä hetkellä verentarve ja tarjonta ovat tasapainossa. Kuitenkin ikääntyvä väestö, ihmisten pidentynyt elinikä ja sairauksien lisääntyminen luovat tulevaisuudessa haasteita verituotteiden riittävyydelle. Tulevaisuutta ajatellen onkin tärkeää selvittää nuorten mielipiteitä verenluovutuksesta, jotta heitä saataisiin lisää verenluovuttajien joukkoon. Opinnäytetyöni aineisto kerättiin avoimia kysymyksiä sisältävällä kyselylomakkeella Mikkelin ammattikorkeakoulun sähkötekniikan, terveysalan, liiketalouden sekä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmien ryhmistä, kustakin koulutusohjelmasta yksi ryhmä vastasi kyselyyn. Kyselyyn vastasi 84 opiskelijaa ja käyttökelpoisia vastauksia oli 80 kappaletta. Tuloksista selvisi, että opiskelijanuorten verenluovutusaktiivisuus on vähäistä. Verenluovutusta edistäviksi tekijöiksi osoittautuivat esimerkiksi auttamisen halu, tietoisuus verentarpeesta ja asian tärkeydestä sekä lähipiiriin myönteinen suhtautuminen verenluovutukseen. Myös Veripalvelu ja siellä asiointi mainittiin verenluovutusta edistäväksi tekijäksi. Verenluovutusta estäviä tekijöitä olivat muun muassa asian henkilökohtaisen merkityksen puuttuminen, vähäinen informaatio asiasta, aikaan liittyvät tekijät sekä erilaiset pelot ja ennakkoluulot. Tutkimustulosten perusteella, veripalvelusta ja verenluovutuksesta, informaatiota lisäämällä on mahdollista vaikuttaa myönteisesti nuorten halukkuuteen luovuttaa verta.		
Asiasanat (avainsanat) Verenluovutus, Veripalvelu, nuoret, ammattikorkeakoulu opiskelijat		
Sivumäärä 30 + liitteet	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Leila Pihlaja	Opinnäytetyön toimeksiantaja Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the master's thesis 25.1.2013	
Author(s) Jenni Pöyry		Degree programme and option Degree Program in Healthcare	
Name of the master's thesis Students opinions about Blood donation, factors promoting and preventing the blood donation from Mikkeli University of Applied Sciences students' point of view			
Abstract <p>Client of the thesis is Finnish Red Cross Blood Service. Aim of the thesis was to find out what kind of opinions students from different training programmes in Mikkeli University of Applied Sciences have considering blood donation. Goal of the thesis was to find factors which can help Blood Service recruit new young blood donors.</p> <p>In Finland blood donation is voluntary and at this moment supply and demand of blood are in balance. Nevertheless ageing population, longer life expectancy and growing amount of diseases creates new challenges for the adequacy of bloodproducts. Considering the future it is important to know opinions of the youth considering blood donation in order to increase their amount among blood donors.</p> <p>Material of the thesis was collected by using open questionnaires in Mikkeli University of Applied Sciences from students in different training programmes. Training programmes were electrical engineering, nursing, business economic and civil activity and youth work. Eighty-four (84) students participated to the survey and eighty (80) of their responses were useful.</p> <p>Results showed that blood donations among the young people are low. Promotin factors of blood donation were for example desire to help, awareness of blood demand, importance of blood donations and positive respond form family and relatives. Blood Service and atmosphere in there were also mentioned as good promotion factors. An inhibitory factors considering blood donation were lack of personal meaning, lack of knowledge related to blood donating, factors related to time and different kind of fears and prejudices.</p> <p>Cording the results of the thesis, increasing the information of Blood Services and blood donations will affect positively to the younger generations willingness to donate the blood.</p>			
Subject headings, (keywords) Blood donation, Blood Service, young, the youth, students of University of Applied Sciences			
Pages 30+attachments		Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices			
Tutor Leila Pihlaja		Master's thesis assigned by Finnis Red Cross Blood Service	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	2
2	SUOMEN PUNAISEN RISTIN VERIPALVELU.....	3
2.1	Verenluovutus Suomessa.....	4
2.2	Verivalmisteiden käyttö Suomessa.....	5
3	VERENLUOVUTUSHALUKKUUTEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ	6
3.1	Altruismi	6
3.2	Motivaatio.....	6
3.3	Verenluovutusta edistäviä tekijöitä.....	7
3.4	Verenluovutusta estäviä tekijöitä.....	9
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	10
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	10
5.1	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu	10
5.2	Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi.....	12
5.3	Tulosten eettisyys ja luotettavuus	15
6	TULOKSET	17
5.4	Vastanneiden taustatietoja	17
5.5	Verenluovutukseen edistävästi vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset tekijät	18
5.6	Verenluovutukseen estävästi vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset tekijät.....	19
5.7	Terveysalan koulutusohjelma verrattuna muihin koulutusohjelmiin	22
6	POHDINTA	23
6.1	Tulosten tarkastelu.....	23
6.2	Jatkotutkimus ehdotukset.....	27
LIITE/LIITTEET		
1 Opinnäytetyön tutkimuslupa, veripalvelu		
2 Opinnäytetyösopimus. koulu		
3 Aineistonkeruu sopimukset, monisivuinen liite		
4 Aineistonkeruun saatelomake		
5 Kyselylomake		
6 Luokittelu, monisivuinen liite		

1 JOHDANTO

Tähän saakka Suomessa on riittänyt vapaaehtoisia verenluovuttajia hyvin. Suomessa verivalmisteiden vuosittainen tarve on vakiintunut noin 250 000 valmisteeseen (Pharma press 2011). Tällä hetkellä tarvitaan hieman yli tuhat luovuttajaa joka arkipäivä, jotta verivalmisteita olisi riittävästi sairaaloiden käyttöön (Veripalvelu 2011). Väestön ikääntyminen, ihmisten pidentynyt elinikä sekä lisääntyvät sairaudet luovat uusia haasteita verivalmisteiden kysynnän ja tarjonnan tasapainottamiselle. (Veripalvelu 2010b.)

Muuttuvat elämäntilanteet, ikääntyminen ja sen mukanaan tuomat sairaudet sekä muut tilapäiset tai pysyvät esteet, karsivat verenluovuttajien joukkoa. Veripalvelu onkin korostanut uusien luovuttajien tarpeen lisäksi säännöllisen verenluovutuksen merkitystä. (Veripalvelu 2007.) Mikäli kerran vuodessa vertaluovuttava henkilö luovuttaisi vähintään kaksi kertaa vuodessa, olisi verivalmisteiden riittävyys taattu väestön ikääntymisestä huolimatta. Verenluovutuksen säännöllisyyden on todettu lisääntyvän iän myötä ja yksi aktiivisimmista säännöllisesti vertaluovuttavista ryhmistä onkin keskiikäiset. Myös nuoret ovat aktiivisia verenluovuttajia, heidän verenluovutuksensa kuitenkin on epäsäännöllisempää. (Veripalvelu 2010a.)

Juuri nuoria kaivattaisiinkin verenluovuttajiksi, korvaamaan muun muassa verenluovuttajien joukosta iän vuoksi poistuvia. Nuoret sopivat erinomaisesti verenluovuttajiksi, koska he ovat keskimäärin terveitä eikä heillä yleensä ole säännöllistä verenluovutusta estävää lääkitystä. Myös ikä tekee nuorista erittäin haluttavia verenluovuttajia, he ehtivät luovuttamaan verta monta vuotta ennen verenluovutuksen yläikärajan 66 ikävuoden saavuttamista. (Veripalvelu 2010a.)

Suomessa on vähän julkaistua tutkimusta nuorten mielipiteistä verenluovutusta kohtaan. Millaiset tekijät saavat heidät ryhtymään luovuttajiksi? Millaiset tekijät taas vähentävät halukkuutta verenluovutuksen aloitukseen? Nämä kysymykset ovat ajankohdaisia verenluovutuksen tulevaisuutta ajatellen. Uusien nuorten luovuttajien saamiseksi ja entisten luovuttajien mukana pysymiseksi on tärkeä tietää, millaisia mielipiteitä nuorilla on verenluovutusta kohtaan ja mihin seikkoihin huomiota kiinnittämällä saataisiin rekrytoitua uusia nuoria luovuttajia.

Ulkomaalaisissa tutkimuksissa verenluovutusta edistäviksi tekijöiksi on havaittu esimerkiksi ystävien ja perheen luoma sosiaalinen vaikutus, epäitsekkyys, auttamisen halu sekä velvollisuudentunto yhteiskuntaa kohtaan (Suarèz ym. 2004; Steel ym. 2008). Myös uteliaisuuden on todettu edistävän verenluovutusta (Hupfer ym. 2005, 152).

Toisaalta taas henkilöt, jotka omaavat vähän informaatiota verenluovutuksesta eivät ole ajatelleet luovutusta ollenkaan tai vain kerran elämänsä aikana (Lemmesin ym. 2005, 951–952). Vähäisen informaation lisäksi muita verenluovutusta estäviä tekijöitä ovat muun muassa pelot neuloja ja verta kohtaan, verenluovutuspisteiden epäkäytännöllinen sijainti, tapahtumaan kuluva aika sekä verenluovutuksen vähäinen merkitys henkilölle itselleen. (Hupferin ym. 2005, 158; Steelin ym. 2008, 50). Myös henkilöiden persoonallisuudella, asenteilla sekä henkilökohtaisilla arvoilla voi olla negatiivinen vaikutus heidän verenluovutusaktiivisuuteensa (Lemmens ym. 2005, 952).

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esille nuorten mielipiteitä verenluovutuksesta. Avoimien kysymysten avulla on tarkoitus löytää tekijöitä, jotka saavat nuoret luovuttamaan verta sekä kuvata myös tekijöitä, jotka vaikuttavat negatiivisesti nuorten verenluovutusaktiivisuuteen.

2 SUOMEN PUNAISEN RISTIN VERIPALVELU

Opinnäytetyöni toimeksiantaja on Suomen Punaisen Ristin (SPR) Veripalvelu, joka on perustettu 1.1.1948. Suomessa verenluovutustoiminta on saanut alkunsa 1930-luvulta, jolloin partiolaiset toivat Englannista vapaaehtoisen veripalvelun toiminta-aatteen Suomeen ja perustivat partiolaisten veriliiton. Aluksi vähäisen tarpeen vuoksi luovuttajina toimivat omaiset ja partiolaiset. (Veripalvelu 2012.)

Aluksi verensiirrot tehtiin suorina siirtoina ihmisestä toiseen ihmiseen (Leikola 2004, 17). 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella tieteenalat alkoivat kehittyä ja tehtiin läpimurtoja, jotka mahdollistivat turvallisemman ja tehokkaamman verensiirron. Mikrobiologian kehittyessä havaittiin ihmisten erilaiset veriryhmät, jotka vakiintuivat meidänkin tuntemaksi ABO-järjestelmäksi. Verensiirtojen tehokkuutta lisäsi veren hyytymisen estävän yhdisteen keksiminen. Yhdiste mahdollisti suorista veren-

siirroista luopumisen, luovutetun veren varastoinnin sekä sen kuljettamisen pitkienkin matkojen päähän. (Leikola 2004, 18–19.)

Sotien jälkeen 1940-luvulla verentarve Suomessa kasvoi muun muassa kehittyneiden lääketieteen käytänteiden takia. Aluksi puolustusvoimat jatkoivat partiolaisten työtä verenluovuttajien rekryoinnissa ja veren keräyksessä, verenluovutustoiminta haluttiin kuitenkin keskitetyksi. Tätä tarvetta vastaamaan Suomen Punainen Risti perusti Veripalvelun, jonka vastuualueeksi muodostui huolehtia koko Suomen verihuollosta. (Leikola 2004, 55, 60.)

Nykyisin SPR:n Veripalvelun tehtäviin kuuluu verenluovuttajien rekryointi, verenluovutusten järjestäminen, veren keräys, luovutetunveren testaus sekä verivalmisteiden tuotanto, varastointi ja jakelu. Veripalvelulla on Suomessa 17 kiinteää toimipaikkaa, lisäksi se järjestää liikkuvan verenluovutustoiminnan. Veripalvelu tekee myös yhteistyötä kansainvälisellä tasolla sekä tarjoaa konsultaatioapua terveydenhuollon ammattilaisille. (Veripalvelu 2012.)

2.1 Verenluovutus Suomessa

Verenluovutus on Suomessa vapaaehtoista eikä siitä makseta varsinaista palkkiota (Veripalvelu 2012). Verenluovuttajaksi haluava täyttää terveystarkastuskaavakkeen ja käy sairaanhoitajan haastattelussa, näiden toimenpiteiden perusteella sopivuus luovuttajaksi katsotaan joka kerta erikseen. Perusedellytyksenä on kuitenkin 18–65 vuoden ikä, uusi luovuttaja ei kuitenkaan voi olla yli 59-vuotias. Verenluovuttajan täytyy myös olla perusterve. Terveellä tarkoitetaan tässä yhteydessä henkilöä, jonka veri on turvallista sen saajalle, eikä luovuttaminen aiheuta vaaraa luovuttajalle itselleen. (Veripalvelu 2011.)

Noin 2-3 tuntia ennen verenluovutusta tulee välttää raskaita ja rasvaisia aterioita ja ennen verenluovutusta on suositeltavaa nauttia pieniä välipaloja sekä runsaasti nesteitä. Näillä keinoilla pyritään välttämään huonoa oloa ja heikotusta verenluovutuksen jälkeen. Luovutus kestää noin 5-10 minuuttia ja kerrallaan otetaan 450 millilitraa verta kyynärtaipeen laskimosta. Verenluovutuksen jälkeen luovuttajan tulee, pahoinvoinnin ja huimauksen välttämiseksi, levätä hetki ennen ylösnousua. Veripalvelu tarjoaa luovutuksen jälkeen muun muassa kahvia, teetä, mehua sekä pientä syötävää. Veren-

luovutuksessa menetetty nestemäärä korvautuu kehossa ensimmäisen vuorokauden aikana, on kuitenkin tärkeää jouda normaalia runsaammin. Verenluovutuksen jälkeen on suositeltavaa välttää kovaa rasitusta. (Veripalvelu 2011.)

2.2 Verivalmisteiden käyttö Suomessa

Verivalmisteita käytetään niin pitkäaikaisissa sekä toistuvissa hoidoissa kuin äkillisissä onnettomuustilanteissakin. Jokainen verensiirto on yksilöllinen tapaus ja vaatii tarkkuutta. Verivalmisteet ovat aina toisen ihmisen soluja ja hemoglobiinipitoisuus sekä punasolutekijät voivat vaihdella. (Auvinen 2009, 5.)

Ennen jokaista verensiirtoa tulee suorittaa biologinen esikoe, jossa potilaan verenpaine, lämpö ja pulssi mitataan. Biologisessa esikokeessa verivalmistetta tiputetaan ensimmäiset 10 minuuttia hitaana infuusiona ja tarkkaillaan tiiviisti potilaan vointia. Näin verivalmisteen mahdollinen sopimattomuus potilaalle saadaan selville jo verensiirron alkuvaiheessa. Poikkeuksena edellä mainitusta käytänteestä ovat potilaan henkeä uhkaavat hätätilanteet. Verensiirrosta aiheutuvia haittavaikutuksia ovat esimerkiksi allergiset reaktiot, kuumeen nousu, viivästynyt tai välitön hemolyysi eli punasolujen hajoaminen sekä harvemmin tavattavat bakteeri- ja virusinfektiot. (Auvinen ym. 2009 52, 64–68.)

Luovutetusta verestä erotellaan plasma, joka sisältää vettä, suoloja ja eri valkuaisaineita, punasolut sekä trombosyytit eli verihiutaleet. Erottelemalla veren eri osat saadaan potilaalle juuri sitä verenosaa jota hän tarvitsee, ja yhden luovuttajan veri voi näin palvella jopa kolmea ihmistä. (Veripalvelu 2012.) Punasolujen yleisimpiä käyttöaiheita ovat akuuttien vuotojen korjaushoidot, vaikean anemian korjaushoidot sekä erilaiset leikkaukset kuten sydän- tai lonkkaleikkaukset. Trombosyyttejä taas annetaan potilaalle suurien verenvuotojen yhteydessä tai niiden ehkäisyssä esimerkiksi operatiivisissa toimenpiteissä ja onnettomuuksissa. Trombosyyttejä käytetään myös trombosytopenian eli verihiutaleiden vähäisen määrän hoitoon muun muassa syöpäpotilailla, joilla voimakkaat säde- ja solunsalpaajahoidot estävät potilaan omien verisolujen normaalia kehittymistä. (Auvinen ym. 2009, 23, 41.)

3 VERENLUOVUTUSHALUKKUUTEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

3.1 Altruismi

Altruismi määritetään toiminnaksi, jolla pyritään lisäämään toisen ihmisen hyvinvointia ja resursseja omalla kustannuksella. Altruistinen toiminta on pyyteetöntä ja henkilö toimii tietoisena siitä, ettei toiminnasta saa aineellista palkintoa. Altruistinen toiminta kumpuaakin epäitsekkyydestä ja pyyteettömästä auttamisen halusta toista ihmistä kohtaan. Useissa tutkimuksissa altruismin on katsottu liittyvän läheisesti verenluovutushalukkuutta edistävien tekijöiden joukkoon. (Sarvela 2002, 11; Heikkilä 2009, 8.)

Mauss (1999) on tutkimuksessaan pohtinut altruismia lahjoja apuna käyttäen. Hänen mukaansa lahjat vaikuttavat päällisin puolin vapaaehtoisilta, mutta todellisuudessa niihin liittyy velvollisuudentunto ja oletus vastalahjasta. Velvollisuudentunto ja oletus vastalahjasta muodostuvatkin altruismin korostaman pyyteettömyyden ongelmaksi. Sarvela (2002, 11) nostaa esille saman ongelman kuin Mauss (1999), pohtiessaan altruismia verenluovutusta edistävänä tekijänä. Sarvela (2002, 11) pohtii onko auttamisen halu, verenluovutusta motivoivana tekijänä, aidosti pyyteetöntä vai liittyykö siihen taka-ajatuksena oman lähimmäisen auttaminen tai mahdollinen oma verituotteiden tarve. Heikkilä (2009, 8-9) taas esittää altruismin arkipäiväisenä toimintana ja tekoina, jolloin altruistisen henkilön tekoja ohjaa empatia ja oikeudentunto.

3.2 Motivaatio

Motivaatiolla tarkoitetaan, jotakin asiaa tai halua, joka ajaa henkilöä eteenpäin kohti tavoitettaan. Suorana käännöksenä motivaatio tarkoittaa liikuttamista. Motivaation taustalla vaikuttavat motiivit, joita ovat muun muassa tarpeet, halut, sisäiset yllykkeet sekä palkkiot ja rangaistukset. Motiivit ovat päämääräsuuntautuneita eli ne määrittävät henkilön käyttäytymisen suuntaa. Motiivit voivat olla joko tiedostettuja tai tiedostamattomia. (Ruohotie 1998, 36.) Motiivit, jonkin teon suorittamiseen, syntyvätkin ihmisessä itsessään, häntä ei siis voi motivoida vaan hänen motivoitumista voi tukea erilaisin tavoin (Rasila & Pitkonen 2010, 5).

Motivoivia tekijöitä on sisäisiä ja ulkoisia. Sisäinen ja ulkoinen motivaatio poikkeavat toisistaan käyttäytymistä virittävien ja suuntaavien motiivien osalta. Sisäiset motivaatiotekijät liittyvät henkilön haluun kehittyä, hänen henkilökohtaisiin arvoihinsa sekä omanelämän kiinnostuksen kohteisiin. Sisäisen motivaation katsotaan olevan yhteydessä ylimmänasteen tarpeiden tyydytykseen, joita ovat itsensä toteuttamisen ja kehittämisen tarve. Sisäistä motivaatiota johdattavat palkkiot esiintyvät tunteiden, kuten tyytyväisyys ja ilo, muodossa. Ulkoiset motivaatiotekijät taas ovat riippuvaisia ympäristöstä, ja niitä ovat muiden toimesta saadut erilaiset ulkoiset palkkiot. Ulkoisia palkkioita ovat konkreettiset asiat kuten raha, esineet sekä kannustavat tilanteet. Sisäisten palkkioiden katsotaan olevan pitkäkestoisia, ja ne ovatkin yleensä ulkoisia palkkioita tehokkaampia motivaationlähteitä. Sisäisen ja ulkoisen motivaation erilaisuudesta huolimatta, ne esiintyvät useasti yhtäaikaaisesti ja täydentävät toisiaan. (Ruohontie 1998, 37–38.)

3.3 Verenluovutusta edistäviä tekijöitä

Mikko Sarvela (2002) on tutkinut suomalaisen verenluovuttajan profiilia. Hän kartoitti pro gradu -tutkielmassaan ensikertaa ja useamman kerran verta luovuttaneiden henkilöiden asenteita, luovuttamaan motivoivia tekijöitä sekä ryhmien välisiä eroja. Sarvelan (2002, 50–51) tutkimuksessa vastaajien välisistä eroista mielenkiintoisimpana nousi esille ryhmien välinen ikä- ja sukupuolijakauma. Sukupuolittain jaettuna naiset olivat merkittävä enemmistö ensikertaa verta luovuttaneiden vastaajien joukossa. Useamman kerran verta luovuttaneiden vastaajien joukossa sukupuolien väliset erot taas tasautuivat ja miehet nousivat jopa niukkaan enemmistöön. Ensikertaa luovuttaneiden ikä painottui selkeästi alle 30-vuotiaisiin kun taas useamman kerran vertaluovuttaneiden henkilöiden enemmistö olivat yli 40-vuotiaat henkilöt. (Sarvela 2002, 50–51.)

Sarvelan (2002, 39, 81–86) tutkimuksessa suurimmaksi verenluovuttajia motivoivaksi tekijäksi, sekä ensikertaa että useamman kerran vertaluovuttaneiden henkilöiden keskuudessa, nousi halu auttaa muita ihmisiä. Vastaajat kokivat verenluovutuksen tärkeäksi, anonyymiksi ja helpoksi tavaksi auttaa muita ihmisiä. Teosta saatu hyvä mieli nousi myös tärkeäksi edistäväksi tekijäksi verenluovutukseen. Sarvelan (2002, 71, 81) tutkimus osoitti vastaajien olleen erittäin tyytyväisiä luovutuskokemuksensa, ja monet kertoivatkin motivoivaksi tekijäksi mukavan sosiaalisen tilanteen. Muutamalle

prosentille ryhmästä verenluovutus oli vain tapa tai se koettiin ihmisen velvollisuutena.

Ulkomailla verenluovuttajien motivaatioita on tutkittu useammasta näkökulmasta. Suárez ym. (2004) on keskittynyt tutkimuksessaan säännöllisiä verenluovuttajien motivoiviin tekijöihin. Tuloksista nousi esille kolme suurempaa selittävää ryhmää. Ensimmäisessä, tunteellisten ja yhteisöllisten syiden ryhmässä, verenluovutus koettiin sosiaalisesta ympäristöstä johtuvaksi epätsekkyudeksi. Joillekin vastaajista se oli identiteettiä määrittävä tekijä, toiset taas kokivat luovuttamisen kautta itsensä hyödyllisiksi ja tärkeiksi. Kyseisen ryhmän suhde verenluovutukseen oli selvästi tunneperäisin. Toisena ryhmänä olivat kansalliset ja yhteiskunnalliset syyt. Kyseisessä ryhmässä luovutus oli ensimmäiseen ryhmään nähden päinvastaisesti järjeistetty, se koettiin panokseksi yhteisön hyväksi siinä missä mikä tahansa vapaaehtoistoiminta. Verenluovutus oli ryhmästä helppo, persoonallinen ja nimetön tapa antaa panoksensa yhteiskunnan hyväksi. Viimeisessä, olosuhteellisten tekijöiden ryhmässä, verenluovutus oli vastaajien mukaan peritty tapa tai jotain, mitä he tekivät sen kummempia syitä miettimättä. (Suárez 2004, 1442–1445.)

Steel ym. (2007) taas lähestyvät verenluovutuksen motiiveja epätsekkyuden, auttamisenhalun sekä sosiaalisen vastuullisuuden näkökulmasta. Steelin ym. (2007, 50) mukaan epätsekäs käytös vaihtelee runsaasti iästä riippuen, 18–25-vuotiaat nuoret saivat kyselyssä 46–55-vuotiaita huonommat pisteet epätsekkyyttä koskevista kysymyksistä. Steel ym. (2007, 50) epäilevät ilmiön johtuvan elämäntilanteen mukanaan tuomista velvoitteista sekä iän mukanaan tuomasta halusta suorittaa altruistisia tekoja. Myös empaattisuuden katsotaan olevan, erityisesti naisilla, merkittävä motivoiva tekijä verenluovutukseen.

Kuten Suárezin ym. (2004) myös Steel ym. (2007) huomioivat sosiaalisen ja yhteiskunnallisen vastuun merkittävänä syynä verenluovutukseen. Molemmat toteavat tämän olevan yleistä etenkin vanhemmilla ihmisillä. Steel ym. (2007, 50) määrittävät kyseisen vastuun tarpeena antaa takaisin yhteisölle sekä velvollisuudentunteena ihmiskuntaa kohtaan. Myös lähipiirin ja perheen myönteiset tottumukset ja tavat verenluovutukseen liittyen on huomioitu verenluovutusta edistäviksi tekijöiksi (Hupfer ym. 2003, 155).

Sarvelan (2002) tekemässä kotimaisessa tutkimuksessa nousi esille monia samoja verenluovutusta edistäviä tekijöitä kuin ulkomailla tehdyissä tutkimuksissa. Niin kotimaisessa kuin ulkomailla tehdyissä tutkimuksissa korostuivat epäitsekkyys, auttamisenhalu ja verenluovutuksen henkilökohtaisen tärkeyden merkitys (Sarvela 2002, 39, 81–86; Steel ym. 2007, 50). Kuitenkin ulkomailla yhteisön, yhteiskunnan ja velvollisuudentunnon merkitys oli suurempi, luovuttajat kokivat suurempaa tarvetta antaa takaisin yhteiskunnalle verenluovutuksen kautta (Steel ym. 2007, 50). Ulkomailla verenluovutuksen kerrottiin myös olevan tapa muiden joukossa ja luovuttajat kokivat itsensä kansalaisiksi, jotka vastaavat yhteiskunnan tarpeeseen (Suárez 2004, 1443).

Ulkomailla tehdyissä tutkimuksissa taas ei noussut esille ylpeyttä luovuttamisesta tai sen myönteisiä terveysvaikutuksia, toisin kuin Sarvelan (2002) kotimaisessa tutkimuksessa. Sarvelan (2002, 81) tutkimuksessa mainittiin myös henkilön itse aiemmin saamat tai mahdollisesti tulevaisuudessa tarvitsemat verituotteet luovuttamista motivoivaksi tekijäksi.

3.4 Verenluovutusta estäviä tekijöitä

Hupfer ym. (2003) sekä Steel ym. (2007) mainitsevat tutkimuksissaan myös verenluovutusta estäviä tekijöitä. Luovuttamista estäviksi tekijöiksi on mainittu muun muassa ajan puute ja luovutuspisteen epäkäytännöllinen sijainti, aiheen vähäinen merkitys henkilölle itselleen, luovutukseen liittyvät pelot sekä huono luovutuskokemus. Yleisiä verenluovuttamiseen liittyviä pelkoja, etenkin ei luovuttaneilla henkilöillä, ovat neulojen ja veren pelko, pelko kivusta ja tapahtuman epämiellyttävyydestä sekä luovutuksen jälkeinen mahdollinen huimaus, pahoinvointi tai heikotuksen tunne (Hupfer ym. 2005, 158). Vertaluovuttaneilla henkilöillä yleisimmiksi käyntien lopettamisen syiksi ilmenivät Hupferin ym. (2005, 158) tutkimuksessa huono luovutuskokemus, epämiellyttävä henkilökunta tai luovuttamiseen kulunut runsas aika. Myös henkilökohtaisen kutsumuksen puuttuminen katsottiin olevan säännöllistä luovuttamista vähentävä tekijä.

Lemmens ym. (2005) ovat tutkimuksessaan keskittyneet vertaluovuttamattomien nuorten näkökulmaan. Lemmens ym. (2005, 950) on Hupferin ym. (2005, 158) tapaan todennut ennakkoluulojen ja erilaisten pelkojen vähentävän huomattavasti nuorten halukkuutta luovuttaa verta. Toinen mielenkiintoinen seikka oli vähäisen tiedon yhte-

ys heikkoon luovutusmotivaatioon. Nuoret eivät koe asiaa merkitykselliseksi, koska eivät ymmärrä riittävän luovutusveren tarjonnan tärkeyttä suuremmassa mittakaavassa. (Lemmens ym. 2005, 925.) Lemmens ym. (2005, 925) tuovat myös esille tiedon henkilökohtaistamisen merkityksen uusien verenluovuttajien rekrytoinnissa. Asiasta tiedottaessa tulisi Lemmensin ym. (2005) mukaan kiinnittää huomio kohdehenkilöiden henkilökohtaisiin asenteisiin, arvoihin sekä moraaliin, tällöin olisi suurempi mahdollisuus vaikuttaa heidän luovutusmotivaatioonsa myönteisesti.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, millaisia mielipiteitä Mikkelin ammattikorkeakoulussa opiskelevilla nuorilla on verenluovutuksesta. Työni tavoitteena on tuoda esille tekijöitä, jotka edistävät ja estävät nuorten verenluovutushalukkuutta. Kyseisiin mielipiteisiin ja tekijöihin huomiota kiinnittämällä veripalvelun olisi mahdollista saada rekrytoitua lisää halukkaita nuoria luovuttajia sekä lisätä nuorten verenluovutuksen säännöllisyyttä. Lisäksi opinnäytetyöhön kerätystä aineistosta vertaillaan terveysalan opiskelijoiden mielipiteitä kolmen muun alan opiskelijoiden mielipiteisiin. Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat seuraavat:

- 1) Millaiset tekijät edistävät nuorten verenluovutusta?
- 2) Millaiset tekijät estävät nuorten verenluovutusta?
- 3) Eroavatko terveysalan opiskelijoiden mielipiteet verenluovutuksesta muiden alojen opiskelijoiden mielipiteistä?

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu

Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen ja se tehtiin Suomen Punaisen Ristin Veripalvelulle. Opinnäytetyöni aineistonkeruu toteutettiin kvalitatiivista eli laadullista menetelmää käyttäen. Valtaosa aiheesta aiemmin tehdyistä tutkimuksista on tehty kvantitatiivista menetelmää käyttäen ja aineisto on kerätty kyselylomakkeella, jossa on suljettuja kysymyksiä. Kvalitatiivisen menetelmän valinnalla haluan tuoda aiheeseen uutta näkökulmaa selvittämällä nuorten omaan kokemukseen pohjautuvia mielipiteitä verenluovutuksesta (ks. esim. Kankkunen & Vehviläinen 2009, 50). Kvalitatiiviselle tutki-

mukselle tyypilliseen tapaan opinnäytetyöni tarkoitus on tuoda esille yksilöllisiä ja persoonallisia vastauksia nuorten verenluovutuksen syitä selittämään (ks. esim. Hirsjärvi 2010, 160). Lisäksi nuorten omiin kokemuksiin pohjautuvia vastauksia tarkastelemalla on mahdollisuus ymmärtää paremmin heitä liikkeelle saavia tekijöitä (ks. esim. Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 57). Tutkimusmenetelmän valintapäätöstäni tuki myös vähäinen aiemmin julkaistu kotimainen tutkimus aiheesta.

Opinnäytetyöni kohderyhmä on rajattu Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijajoukkoon. Nuorilla työssäni tarkoitan 18–30-vuotiaita henkilöitä. Iän mukaan tehdyllä rajauksella taataan aineiston vertailukelpoisuus ja luotettavuus.

Laadullisen tutkimusmenetelmän toteutustapoja on monia, mutta yhteistä niille on kuitenkin pyrkimys saada tutkittavien ”ääni” esille (Hirsjärvi 2010, 160). Opinnäytetyöni aineisto kerättiin viisi kysymystä sisältävällä kyselylomakkeella (liite 5.). Lomakkeessa oli kolme vastaajien taustaa selvittävää kysymystä, jotka olivat ikä, sukupuoli ja koulutusala. Itse tutkimuskysymykset kattavia kysymyksiä oli kaksi. Toisessa kysymyksistä pyydettiin verta aiemmin luovuttaneita henkilöitä kertomaan heidän luovutus päätöksensä vaikuttaneista tekijöistä. Toisessa kysymyksistä taas pyydettiin verta aiemmin luovuttamattomia henkilöitä kertomaan heidän kantaansa vaikuttaneista tekijöistä. Vastaajien taustaa selvittävien kysymysten tarkoituksena oli auttaa saadun aineiston jaottelussa ja tulosten vertailussa. Avoimien kysymysten avulla halusin tuoda esille nuorten omia mielipiteitä ja heidän suhtautumistaan verenluovutukseen. Kysymysten jaottelun, verta luovuttaneisiin ja luovuttamattomiin henkilöihin, tarkoituksena oli tuoda taustatekijänä esille myös nuorten verenluovutusaktiivisuutta.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää valita kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi 2010, 160). Valitsin opinnäytetyöni aineistonkeruuseen etukäteen neljä Mikkelin ammattikorkeakoulun nuorisopuolen eri koulutusalojen ryhmää. Opiskelijaryhmät olivat sähkötekniikan, liiketalouden, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön sekä terveysalan yksiköistä. Sähkötekniikan ja kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ryhmistä sain ehdotukset koulutusohjelmien opettajilta. Liiketalouden ja terveysalan ryhmät valitsin itse. Kaikki ryhmät olivat samana vuonna aloittaneita. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypilliseen tapaan halusin informaateiksi, eli kyselyn vastaajiksi, henkilöitä, joilla on tietoa tutkittavasta asiasta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 83.) Opiskelijaryhmien valinnalla etukäteen kysely pystyttiin kohdistamaan opinnäytetyöni

kohderyhmään nuoriin sekä varmistettiin eri ikäryhmien, koulutusalojen sekä kummankin sukupuolen edustus aineistossa. Ennen aineistonkeruuta olin tehnyt valitsemieni alojen koulutusjohtajien kanssa kirjalliset sopimukset aineistonkeruusta (liite 3.).

Opinnäytetyöni aineistonkeruu toteutettiin Mikkelin ammattikorkeakoulussa 26.11.2012 ja 29.11.2012, ennalta valittujen opiskelijaryhmien kello 8-9 alkavilla tunneilla. Kysely toteutettiin informoituna kyselynä eli kävin henkilökohtaisesti jakamassa kyselylomakkeet (liite 5.). Informoidun kyselyn etuna on se, että sain henkilökohtaisesti kertoa työni tarkoituksen ja minulla oli mahdollisuus vastata informaattien kysymyksiin, työni tuli samalla opiskelijoille konkreettisemmaksi. (ks. esim. Hirsjärvi 2010, 196–197.) Läsnaoloni tarkoituksena olikin tuoda toisena opiskelijana kyselyä lähemmäs kanssaopiskelijoita, ei ohjata kyselylomakkeiden täyttöä tai vaikuttaa vastaamiseen. Jaoin kyselyn saatelomakkeen (liite 4.) ja kyselylomakkeen (liite 5.) ryhmille näiden tuntien alussa, lomakkeen täyttämiseen oli arvioitu menevän 10–15 minuuttia. Sovin jokaisen ryhmän opettajan kanssa sähköpostitse, minkä tunnin alussa aineistonkeruun toteutus heille sopii. Kyselylomakkeen täyttämiseen varattu erillinen aika kannusti informaatteja vastaamaan ja näin takasi aineistoni riittävyuden.

5.2 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi

Kvalitatiivisen tutkimuksen luonteen mukaisesti tavoitteenani oli kerätä aineisto, joka kuvaa opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä mahdollisimman syvällisesti. Aineiston määrä ei siis ollut oleellisinta vaan sen laatu. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa riittävän aineiston merkki on toistuvuus, aineistoa katsotaan olevan riittävästi kun uudet tulokset eivät tuota tutkimuskysymysten kannalta uutta tietoa. (Eskola & Suoranta 2008, 18, 61–62.) Kävin saamani aineiston läpi jokaisen ryhmän jälkeen, jolloin minulla oli ajantasainen käsitys vastausten laadusta ja hyödynnettävyydestä. Aineiston jatkuva tarkastelu on edellytys toistuvuuden huomaamiselle, joka taas takaa laadullisen tutkimuksen riittävän aineiston (Eskola & Suoranta 2008, 61–62).

Aineistonkeruuni tuotti yhteensä 84 kappaletta vastauksia ja vastausprosentti oli 100. Aineistoa läpikäydessäni huomasin siinä toistuvuutta. Aineisto antoi vastaukset tutkimuskysymyksiini ja toi oleellista tietoa opinnäytetyöhöni (ks. esim. Eskola & Suoranta 2008, 18, 61–62). Vastauksista jouduin karsimaan vain neljä kappaletta. Kaksi vas-

tauksista karsiutui vastaajien yli 30 vuoden iän takia, kyseiset vastaukset olivat terveysalalta. Yksi sähkötekniikanalan vastauksista karsiutui pois, koska vastaaja ei ollut ilmoittanut kyselylomakkeessa ikäänsä ja yksi liiketaloudenalalta saatu vastaus karsiutui pois, koska siinä ei vastattu kysymykseen tehtävänannon mukaisesti. Opinnäytetyöhöni käyttökelpoisia vastauksia jäi 80 kappaletta, vastausten katsoin riittävän työhöni.

Yleisin laadullisen tutkimuksen aineiston analysointi menetelmä on sisällönanalyysi. Sisällön analyysin tarkoituksena on luoda aineistosta selkeä sanallinen kuvaus ja tuoda sen sisältämä informaatio mielekkäästi esille. Sisällön analyysin käyttö mahdollistaa myös systemaattisen ja objektiivisen aineiston tarkastelun. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 91–93, 107–108.) Saamassani aineistossa oli valmiiksi yksinkertaisia ilmaisuja, mutta myös pitkiä kuvailuja. Sisällön analyysiä käyttäen sain ryhmiteltyä aineiston niin, että alkuperäiset ilmaisut tiivistyivät, mutta niiden merkitys jäi näkyviin. Sisällön analyysia käytettäessä tulee kuitenkin muistaa, että sen avulla aineisto saadaan vain järjestettyä, johtopäätösten teko jää tutkijalle itselleen (Tuomi & Sarajärvi 2004, 105, 110).

Laadullisen aineiston analyysi lähtee tutkimuskysymysten perusteella tehtävästä rajauksesta. Aloitin keräämäni aineiston analysoinnin tarkastelemalla saatua aineistoa opinnäytetyöni tutkimuskysymysten kannalta. Aineistoa tarkastellessani mietin vastaako saamani aineisto asettamiini tutkimuskysymyksiin. Perehdyttyäni tarkasti keräämäni aineistoon jaottelin sen koulutusohjelmittain sekä vertaluovuttaneisiin ja vertaluovuttamattomiin vastaajiin. Jaottelun ansiosta minun oli helpompi aloittaa aineiston redusointi eli pelkistäminen (liite 6.), jonka tarkoituksena on selkeyttää aineistoa (Tuomi & Sarajärvi 2004, 109–110).

Etsin aineistosta alkuperäisiä ilmaisuja ja taulukoin ne (liite 6.) Microsoft Excel-ohjelman avulla. Esimerkkitaulukot (taulukko 1-3.) tein Microsoftin Word-tekstinkäsittelyohjelman avulla. Koska aineistonkeruulomakkeeni kysymykset ohjasivat enemmän pelkistettyjen vastauksien kuin pitkien kirjoitelmien antamiseen, sain osan pelkistetyistä ilmaisuista lähes suoraan vastauksista. Pelkistettyjä ilmaisuja (taulukko 1.) tuli yhteensä 22 kappaletta, sisältäen vertaluovuttaneiden sekä vertaluovuttamattomien vastaukset.

TAULUKKO 1. Pelkistetyt ilmaisut

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS
“..järjettömät pelkotilat neuloja ja piikkejä kohtaan..”	Neulojen ja veren pelko
“..ollut pienestä pitäen neulakammo..”	
”.. ei vain ole saanut aikaiseksi mennä..”	Oma saamattomuus
”..ei vain ole tullut käytyä verenluovutuksessa...”	

Jatkoin aineiston analysointia klusteroimalla eli ryhmittelemällä pelkistetyt ilmaisut saman sisällön mukaan alaluokkiin (taulukko 2.) (ks. esim. Tuomi & Sarajärvi 2004, 110). Alaluokkia tuli aiemmin vertaluovuttaneiden ryhmästä kuusi kappaletta ja verta aiemmin luovuttamattomien henkilöiden ryhmästä viisi kappaletta. Yhteensä alaluokkia tuli siis 11 kappaletta

TAULUKKO 2. Alaluokkien muodostaminen

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Neulojen ja veren pelko	Erilaiset pelot
huononolon pelko	
Oma saamattomuus	Henkilökohtaisen merkityksen puute
Ei syytä miksi luovuttaisi	

Lopuksi yhdistin samansisältöiset alaluokat yläluokiksi ja nimesin ne luokkia kuvaavasti (taulukko 3). Yläluokkia tuli yhteensä neljä kappaletta. Nimesin luokat verenluovutukseen sisäisesti ja ulkoisesti vaikuttaviin tekijöihin ja jaoin ne verenluovutusta estäviksi ja edistäviksi luokiksi. Käsitteiden yhdistelyn ja ryhmittelyn tarkoituksena on muokata tutkittava ilmiötä käsitteellisempään muotoon ja vastata asetettuihin tutkimustehtäviin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–112).

TAULUKKO 3. Yläluokkien muodostaminen

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
Henkilökohtaisen merkityksen puute	Verenluovutukseen estävästi vaikuttavat sisäiset tekijät
Erilaiset pelot	
Terveydelliset syyt	

5.3 Tulosten eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen eettiset ongelmat koskevat useimmiten käytettävien menetelmien luotettavuutta, anonymiteettiongelmaa, tutkimustulosten esittämistapaa ja tutkijan käyttämiä keinoja (Tuomi & Sarajärvi 2009, 128). Opinnäytetyö tutkimusta tehdessäni olen noudattanut hoitotieteelliselle tutkimukselle määriteltyjä eettisiä ohjeita (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 176–177).

Opinnäytetyössäni käytetyt aineistonhankintamenetelmät on perusteltu ja työhön tarvittavat aineistonkeruu luvat (liite 3.) sekä opinnäytetyösopimukset (liite 1-2.) on tehty ennen aineistonkeruun tapahtumista. Aineistoa kerätessä kohdehenkilöille on informoitu suullisesti ja kirjallisesti osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja nimettömyydestä. Ryhmille, joissa aineistonkeruu toteutettiin, jaettiin ylimääräisiä kopioita opinnäytetyöni aineistonkeruun saatelomakkeesta (liite 4.). Lomakkeesta oli mahdollista jälkikäteen lukea tarkemmin työstäni ja saada yhteystietoni sekä opinnäytetyöni julkaisu ajankohta ja paikka.

Ennen varsinaisen aineistonkeruun toteuttamista testasin luomaani kyselylomaketta tuttavillani. Tarkoitukseni oli selvittää ovatko kysymykset selkeitä ja ymmärrettäviä. Saamieni kommenttien perusteella muokkasinkin lomaketta helposti ymmärrettävään ja tutkimuskysymysten kattavaan muotoon. (ks. esim. Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 154–155.)

Ennakkoon valituilla ryhmillä, kyselylomakkeen täyttämiseen erikseen varatulla ajalla ja sillä, että jaoin lomakkeet itse oli selkeästi myönteinen vaikutus saamani aineiston laatuun ja riittävyteen. Uskon oman läsnäolon tuoneen asiaa konkreettisemmaksi

kanssaopiskelijoille, päätelmääni tukee 100 prosenttinen vastausprosentti. Esimerkiksi opettajien jakamana kyselylomake olisi hukkunut muiden kyselyiden ja tehtävien joukkoon ja jäänyt monelta täyttämättä. Erillisesti varattu aika taas mahdollisti vastaamisen myös niille henkilöille, jotka eivät ole muuten kiinnostuneita asiasta, ja olisivat todennäköisesti sivuttaneet kyselyn. Ennalta valitut ryhmät taas takasivat opin- näytetyöhöni kohderyhmän saavutettavuuden.

Työssäni olen selkeästi kuvannut prosessini etenemisen ja perustellut tekemäni valin- nat, mikä on olennaista laadullisen tutkimuksen luotettavuuden varmentamisessa. Työni tuloksia raportoidessa käytin runsaasti autenttisia eli suoria lainauksia, joilla pyrin lisäämään työni luotettavuutta. (Kankkunen & Vehvilä-Julkunen 2009, 160.) Saamaani aineistoa käsittelin luottamuksellisesti eikä täytetyissä kyselylomakkeissa ollut minkäänlaisia viitteitä vastaajien henkilöllisyyteen. Saamiini tuloksiin suhtau- duin objektiivisesti ja johtopäätöksiin päätyminen on kuvattu taulukoiden sekä saa- dun aineiston pohjalta. (Hirsjärvi ym. 20010, 26.)

Haastetta työni teoriaosuuden toteuttamiseen loi vähäinen aiempi kotimainen julkaistu tutkimus aiheesta. Veripalvelu on aiemmin tutkinut verenluovutukseen vaikuttavia tekijöitä, mutta tutkimukset ovat tarkoitettu yksityiskäyttöön. Suurimmaksi osaksi työni teoria muodostuu ulkomaalaisista tutkimuksista ja Veripalvelun verkkosivuilta saamastani materiaalista. Juuri vähäisen tutkimustiedon takia, työssäni korostuikin verenluovutusta edistävien ja estävien tekijöiden löytäminen niin, että nuorten veren- luovutuksen edistämiseen saataisiin lisää työkaluja.

Opinnäytetyöhöni kerätyssä aineistossa oli monipuolisesti edustettuna ammattikor- keakoulun erialoilla opiskelevia nuoria sekä kummankin sukupuolen edustajia, joten näiden tekijöiden pohjalta saadut tulokset ovat yleistettävissä (Kankkunen & Vehvilä- Julkunen 2009, 160–165). Työhöni saatu ikäjakauma taas on painottunut nuorempiin, 20–22-vuotiaisiin opiskelijoihin, jolloin yleistettävyys 30-vuotiaisiin asti on harkin- nanvaraista ja vaatisi mielestäni lisätutkimusta. Saamani 80 käyttökelpoisen vastauk- sen aineisto saavutti laadullisen tutkimukselle oleellisen saturaation eli pisteen, jossa vastauksissa alkavat toistumaan samat tekijät (Kankkunen & Vehvilä-Julkunen 2009, 84). Saamieni tulosten voidaankin katsoa kuvaavan Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijanuorten mielipiteitä.

6 TULOKSET

5.4 Vastanneiden taustatietoja

Aineistonkeruuseeni vastanneet jakoutuivat sukupuolittain tasaisesti. Vastanneista naisia oli 43 henkilöä ja miehiä oli 37 henkilöä (taulukko 4.). Sukupuolittain vastauksien tasaisuuden takasi ennalta tiedettyjen nais- ja miesvaltaisten alojen, terveysala ja sähkötekniikka, valinta aineistonkeruun kohdejoukoksi. Keräämästäni aineistosta käy ilmi, että naiset olivat miehiä aktiivisempia verenluovuttajia, mutta kaiken kaikkiaan ammattikorkeakoululaisnuorten verenluovutusaktiivisuus on vähäistä.

TAULUKKO 4. Sukupuolijakauma

SUKUPUOLI	Luovuttanut verta (henkilöä)	Ei ole luovuttanut verta (henkilöä)
Nainen	11	32
Mies	4	33

Ikäluokittain suurin vastannut ryhmä oli 20–22-vuotiaat. Eri-ikäisiä vastaajia oli kuitenkin riittävästi osoittamaan, että kaikissa ikäluokissa verenluovutus on vähäistä suhteessa vertaluovuttamattomien määrään (taulukko 5.)

TAULUKKO 5. Ikäjakauma

IKÄ	Luovuttanut verta (henkilöä)	Ei ole luovuttanut verta (Henkilöä)
18–19	2	3
20–22	10	49
23–26	2	12
27–30	1	1

Koulutusaloittain tarkasteltuna eniten aineistoa sain sähkötekniikan ja terveysalan koulutusohjelmista. Kyseisissä ryhmissä läsnäolijamäärät olivat aineistonkeruu ajankohtana kahta muuta ryhmää suuremmat. Vastaajamäärään suhteutettuna aktiivisimpia luovuttajia ovat tulosten mukaan terveysalan sekä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijat.

TAULUKKO6. Koulutusalat

KOULUTUSOHJELMA	Luovuttanut verta (henkilöä)	Ei ole luovuttanut verta (henkilöä)
Sähkötekniikka	3	25
Terveysala	6	18
Liiketalous	1	12
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö	5	10

5.5 Verenluovutukseen edistävästi vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset tekijät

Kysymysten muotoilun mukaisesti vastaajat kertoivat vastauksissaan joko yhden tai useamman heidän verenluovutuskantaansa vaikuttaneen tekijän. Vastauksista kävi ilmi että suurin (n=7) verenluovutukseen sisäisesti vaikuttava edistävä tekijä (N=22) on auttamisen halu. Seitsemän viidestätoista verta luovuttaneesta henkilöstä vastasi auttamisen halun saavan heidät luovuttamaan verta. Auttamisen haluun liittyen vastaajat kertoivat kokevansa verenluovutuksen tärkeänä ja hienona asiana. Vastaajat kokivat verenluovutuksen helpoksi tavaksi auttaa ja tunsivat sen olevan hyötyyn nähden pieni vaiva.

”yleinen auttamisen halu.. vaiva on hyötyyn nähden pieni..” -Mies

”Halusin, koska pikemminkin voisi kysyä miksi en luovuttaisi kun kerran pystyn!” -Nainen

”Auttamisen halu, pieni vaiva..” -Nainen

”Luovutin, koska halusin auttaa tarvitsevia..” -Nainen

Muita sisäisiä edistäviä syitä verenluovutukseen olivat henkilökohtainen kiinnostus asiasta sekä uteliaisuus verenluovutusta ja omaa veriryhmää kohtaan sekä verenluovutuksen tuomat myönteiset terveystuotokset.

Verenluovutuksen ulkoiseksi edistäväksi tekijäksi (N=20) mainittiin läheisten ja ystävien verenluovutus. Verenluovutukseen lähtemisen kynnystä, varsinkin ensimmäisellä kerralla, madalsi ystävän houkuttelu. Läheisten suhtautumisen merkitystä verenluovutukseen tukee myös vertaluovuttamattomien ilmoittama yksinään lähtemisen pelko, mukaansa houkuttelijan puuttuminen sekä se etteivät läheisetkään luovuta verta.

”..kaverin kanssa ekaa kertaa, sittemmin yllyttänyt muita..” -Nainen

”Nykyinen vaimo houkutteli puoliksi, mutta olen minä kiinnostunut asiasta. Menisin mielelläni uudestaan jos vain saisin aikaiseksi, yksin lähteminen ei oikeen nappaa.” –Mies

Miesten vastauksissa ulkoisena edistävänä tekijänä korostui verenluovutuksen helppous, tämä näkyi verenluovutuksen tapahtumisena armeijassa. Tällöin verenluovutus-piste oli lähellä eikä luovuttaminen vaatinut ponnisteluita tai vienyt liiemmin aikaa.

”..luovutus tapahtui kasarmilla. Oli siis helppo kävellä viereiseen rakennukseen luovuttamaan verta. Luovuttamisen helppous oli varmaan päällimmäisenä syynä.” -Mies

Myös veripalvelussa vallitseva hyvä ilmapiiri ja sen hyvä sijainti olivat ulkoisia edistäviä tekijöitä verenluovutukseen. Veripalvelun ilmapiiriä kuvailtiin positiiviseksi ja siellä asiointia miellyttäväksi. Verenluovutuksesta palkkioksi saadut haalarimerkit olivat opiskelijoille yksi kannustavista tekijöistä.

5.6 Verenluovutukseen estävästi vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset tekijät

Verenluovutuksen suurimmaksi (n=22) sisäiseksi estäväksi tekijäksi (N=50) osoittautui asian henkilökohtaisen merkityksen puute. Tällaisia verenluovutusta estäviä tekijöitä olivat henkilön ilmoittama saamattomuus ja se ettei verenluovutukseen ole tullut vain mentyä. Muutamat vastaajista (n=5) ilmoittivat, ettei heillä ole mitään erityistä syytä siihen miksi eivät he ole luovuttaneet verta, toisaalta taas toiset (n=2) kertoivat ettei heillä ole syytä luovuttaa. Nuorten verenluovutukseen negatiivisesti vaikuttivat

myös motivaation puuttuminen, se ettei henkilö tuntenut luovutusta tarpeelliseksi sekä se ettei vastaaja ollut tullut ajatelleeksi asiaa.

”Ei varsinaista syytä miksi olisin luovuttanut, joten en ole.” -Mies

”En ole vain tullut ajatelleeksi asiaa. Lähinnä vain en ole saanut aikaiseksi mennä luovuttamaan verta..” -Nainen

”En ole koskaan tullut ajatelleeksi, että voisin luovuttaa verta..” -Mies

”..mutta jotenkin sitä ei ole tullut lähdettyä, ihan vaan saamattomuutta se on..” -Nainen

Myös erilaiset pelot olivat vastauksissa vahvasti näkyvissä sisäisinä estävinä tekijöinä. Suurin (n=12) yksittäinen pelkoa aiheuttava tekijä oli neulojen pelko. Myös oman veren näkemistä sekä mahdollista luovutuksen jälkeistä huonoa oloa ja käden kipeytymistä pelättiin. Verenluovutus koettiin myös jännittävänä tapahtumana.

”En ole vielä uskaltanut verenluovutuspiisteeseen.. lievä piikkikammo ja verennäkemistä siinä taustalla siis..” -Nainen

”..mielikuvani neulalla tökkimisestä ei erityisen miellyttävä, parissa kunnan verikokeessa olen ollut ja pidän sitä vertailupohjana..” -Mies

”pelkään neuloja ja verta.. jännittää niin paljon etten uskalla, tulee huono olo kun vain ajattelenkin asiaa..” -Nainen

Henkilökohtaisen merkityksen puutteen ja pelkojen ohella myös terveydelliset syyt osoittautuivat nuorten verenluovutusta estäviksi tekijöiksi. Osalla vastaajista (n=3) oli jokin luovutusta estävä lääkitys tai perinnöllinen sairaus. Suurimmaksi (n=4) terveydelliseksi estäväksi syyksi nousi liian alhainen hemoglobiini.

Ulkoisia verenluovutusta estäviä tekijöitä (N=28) olivat vapaa-aikaan ja ajan käyttöön liittyvät tekijät sekä tunne riittämättömästä informaatiosta veripalvelusta sekä sen toiminnasta. Vapaa-aikaan liittyvinä tekijöinä vastauksista nousi esille tuoreet lävistyksset

ja tatuoinnit sekä raskaus, myös tupakanpoltto koettiin verenluovutusta estäväksi tekijäksi. Muutamit nuoret (n=3) ilmoittivat irtosuhteet ja suojaamattoman seksin harrastamisen esteeksi verenluovutukselleen.

”Olen ymmärtänyt että jos polttaa tupakkaa niin ei voi luovuttaa verta ja minä poltan. Sen takia en ole käynyt luovuttamassa verta.” -Nainen

”Haluaisin luovuttaa verta, mutta esteenä ovat olleet tuoreet lävistyksset, anemia ja raskaus..” -Nainen

”Tämän hetkinen elämäntilanteeni ja se ettei ole sitoutunut ”yhteen” mieheen niin irtosuhteita harrastaessa en koe että voin luovuttaa verta..” -Nainen

Aineistosta nousseet ajan käyttöön liittyvät tekijöitä taas olivat veripalvelun sijainti sekä sen aukioloajat. Osa vastaajista (n=4) ei kokenut helppoa tapaa tai tilaisuutta luovuttaa verta ja toivoi että verenluovutus olisi paremmin järjestetty, myös ajan puute ilmoitettiin verenluovutusta estäväksi tekijäksi.

”Ei ole tullut tilaisuutta.. verenluovutus pitäisi olla vielä paremmin mahdollista esimerkiksi kauppakeskuksissa.” -Mies

Informaation puutteella tai vähäisyydellä osoittautui olevan selkeä yhteys verenluovutusta estävänä tekijänä. Vastaajat ilmoittivat liian vähäisen informaation nostavan kynnystä verenluovutukseen ja lisäävän tapahtumaan liittyvää jännitystä. Nuoret ilmoittivat olevansa kiinnostuneita luovuttamaan verta, mutta haluaisivat asiasta lisää informaatiota. Vastauksista kävi myös ilmi se että tietämättömyys omasta veriryhmästä koettiin esteeksi verenluovutukselle.

”..kiinnostusta, mutta ei ole hankkinut tietoa, en esim. tiedä veriryhmääni.” -Mies

”Ei ole ollut helppoa tapaa, eikä asiasta ole ollut hirveästi tietoa. En tiedä missä Mikkelissä voi luovuttaa verta.” -Mies

”Asiasta ei ole ollut kauheasti puhetta koulussa tai työelämässä. Eri medioissakaan ei ole tullut vastaan aihetta koskevia artikkeleita.” -Mies

”Tiedän, että on hyvään tarkoitukseen. Haluaisin kuitenkin lisää informaatiota asiasta mm. komplikaatioista.” –Nainen

Informaation puute näkyi vastuksissa myös tietämättömyytenä luovutetun veren todellisesta tarpeesta.

”..en koe, että veren tarve olisi niin suuri → ”kyllä joku muu siellä käy”..” -Nainen

5.7 Terveysalan koulutusohjelma verrattuna muihin koulutusohjelmiin

Terveysalan opiskelijoiden vastauksista (N=24) kävi ilmi, että opiskeltava ala ja sen myötä tuleva lisätietoisuus verenluovutuksen merkityksestä vaikuttaa myönteisesti terveystietoisuuteen ja suhtautumiseen verenluovutukseen. Suurin ero verrattaessa terveydenhoitoalan opiskelijoita muiden kolmen koulutusohjelman opiskelijoihin oli verta aiemmin luovuttamattomien henkilöiden halukkuus luovuttaa verta tulevaisuudessa (n=9) (taulukko 7.). Osa näistä henkilöistä (n=4) suunnitteli verenluovutusta ensi vuoden aikana. Suurin osa (n=12) terveystietoisuudesta mainitsee tiedostavansa verenluovutuksen merkityksen vaikkei itse ole luovuttanutkaan.

”Alan opiskelu, halusin saada kokemuksen verenluovutuksesta... Tieto siitä että verta luovuttamalla voi parhaassa tapauksessa pelastaa muutamien ihmishengen.” –Nainen

”Asia on ollut mielessä tätä koulutusohjelmaa opiskellessa ja verenluovutuksen tiedon lisääntyessä. Aion ensivuoden aikana käydä verenluovutuksessa.” –Nainen

TAULUKKO 7. Verenluovutushalukkuus tulevaisuudessa koulutusohjelmittain vertaluovuttamattomien henkilöiden keskuudessa

KOULUTUOHJELMA	Kiinnostunut asiasta/mainitsee merkittävyyden	Haluaa luovuttaa verta tulevaisuudessa
Sähkötekniikka	1	2
Terveysala	2	9
Liiketalous	2	1
Kansallistoiminta ja nuorisotyö	4	2

Terveysalanopiskelijoilta saadut vastaukset erosivat jonkun verran myös estävien tekijöiden osalta muiden koulutusohjelmien opiskelijoiden vastauksista. Terveysalan opiskelijat kiinnittivät huomiota enemmän mahdollisiin ulkoisiin estäviin tekijöihin, kuten tatuointeihin, lävistyksiin ja suojaamattomaan seksiin. Vastauksista voi päätellä terveysalan opiskelijoilla olevan enemmän tietoa verenluovutukseen ja sitä mahdollisesti estäviin ulkoisiin tekijöihin liittyen kuin muiden alojen opiskelijoilla.

6 POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyöni aineistosta saatiin vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Saadut vastaukset kattoivat tutkimuskysymykset ja antoivat monipuolista tietoa nuorten mielipiteistä verenluovutusta edistävästä ja estävästä tekijöistä. Avoimin kysymyksiin toteutettu aineistonkeruu oli, jälkikäteenkin ajateltuna, paras tapa opinnäytetyöni aineiston keräämiseksi. Avoimilla kysymyksillä saavutettiin nuorten omiin mielipiteisiin pohjautuvia vastauksia, joka oli oleellista opinnäytetyöni onnistumisen kannalta (Kankkunen & Vehviläinen 2009, 50). Taustatietoja selvittävät kysymykset auttoivat vastausten ryhmittelyssä ja selkeyttämisessä. Se että kyselylomakkeessa oli kysymykset erikseen vertaluovuttaneille ja vertaluovuttamattomille henkilöille, toi työhöni lisää taustatietoa. Jälkeenpäin ajateltuna kyselylomakkeessa olisi voinut olla kolmas

avoin kysymys, jossa vastaajat olisivat halutessaan voineet kertoa lisää vapaita kommentteja veripalveluun ja verenluovutukseen liittyen, tällöin olisi ollut mahdollista saada esille lisää nuorten mielipiteitä aiheesta. Koin kuitenkin saamani aineiston opinnäytetyöhöni riittäväksi.

Opinnäytetyön tulosten perusteella voi todeta, että Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijanuorten verenluovutusaktiivisuus on vähäistä. Aktiivisimpia verenluovuttajia ovat niin sanottujen sosiaalisten alojen opiskelijat, terveystieteiden koulutusohjelman sekä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opiskelijat. Kyseisten alojen opiskelijat ovat myös kiinnostuneempia verenluovutuksesta ja tunnustavat sen merkityksellisuuden vaikkeivät itse olekaan luovuttaneet verta. Tuloksista selviää myös se että nuorista naiset ovat miehiä aktiivisempia verenluovuttajia.

Nuorten vähäistä verenluovutushalukkuutta on aiemmissa tutkimuksissa perusteltu epäitsekkyyden vähäisyytenä (Steel ym. 2007, 50). Iän ja epäitsekkyyden lisääntymisen väliseen yhteyteen epäillään vaikuttavan vanhemman iän mukanaan tuomat velvoitteet sekä iän mukanaan tuoma suurempi halu altruististen tekojen suorittamiseen. Epäitsekkyyden vähyys nuorilla voisi olla yksi selittävä tekijä työssäni ilmenneeseen tulokseen, nuorten vähäiseen verenluovutusaktiivisuuteen. Väitettä tukee sosiaalisilla aloilla esiintyvä suurempi verenluovutushalukkuus, sosiaalisten alojen opiskelun voidaan ajatella liittyvän läheisesti epäitsekkyyteen ja halukkuuteen suorittaa altruistisia tekoja.

Opinnäytetyöni tuloksista näkyy selkeästi altruismin, eli pyyteettömän muita auttavan toiminnan, merkitys verenluovutusta edistävänä tekijänä nuortenkin keskuudessa. Kuten Sarvelan (2002, 39, 81–86) ja Steelin ym. (2007,50) aiemmissa tutkimuksissa, opinnäytetyössäni suurimmaksi nuorten verenluovutusta edistäväksi tekijäksi osoittautui auttamisen halu. Nuoret kokivat verenluovutuksen tärkeäksi toiminnaksi ja helpoksi tavaksi auttaa toisia.

Osa vastaajista koki, että verenluovutuspuheen tulisi olla paremmin tavoitettavissa, jotkut vastaajista eivät esimerkiksi tiedäneet missä Mikkelissä voi luovuttaa verta. Myös veripalvelun aukioloajat ilmoitettiin verenluovutusta estäväksi tekijäksi. Vastaajat eivät olleet löytäneet helppoa tapaa tai tilaisuutta verenluovutukselle, kyseiset seikat taas olivat läheisesti liitoksissa kokemukseen ajan puutteesta. Eräs vastaajista toi-

voikin veripalvelun olevan näkyvämmän esillä, esimerkiksi luovutusmahdollisuutena kauppakeskuksessa.

Veripalvelun ja sen toiminnan näkyvyyden lisäämisellä nuorten suosimissa paikoissa kuten kauppakeskuksissa, nuorille suunnatuissa tapahtumissa sekä kouluilla, tavoitettaisiin tehokkaammin potentiaalisia nuoria luovuttajia. Tuloksista nousevien nuorten toiveiden perusteella veripalvelun näkyvyys voisi tarkoittaa verenluovutusinformaation lisäämistä, veripalvelun sijainnin selkeyttämistä sekä nuorille suunnattuja kampanjoita ja niiden näkyvyyteen panostamista. Nuoriin myönteisesti vaikuttaviksi tekijöiksi osoittautuivat myös pienet verenluovutuksesta saatavat palkinnot kuten haalarimerkki.

Lemmens ym. (2005, 925) ovat tutkimuksessaan yhdistäneet henkilökohtaisen merkityksen puuttumisen vähäiseen tietoon asiasta, he ovat osoittaneet että riittämättömästi tietoa omaavat henkilöt eivät ymmärrä asian tärkeyttä suuremmissa mittakaavoissa. Liian vähäisen informaation yhteys verenluovutusta estävänä tekijänä kävi ilmi myös opinnäytetyöni tuloksista. Monet vastaajista olivat kiinnostuneet verenluovutuksesta, mutta tunsivat tarvitsevansa asiasta lisätietoa. Informaation puute näkyy muun muassa siitä, että osa mainitsi tupakanpolton tai tietämättömyyden omasta veriryhmästä heidän verenluovutustaan estäväksi tekijäksi. Myös joillain verenluovutusta estäviksi tekijöiksi mainituilla peloilla kuten luovutuksen jälkeisen huonon olon pelolla ja itsessään verenluovuttamisen pelolla, oli havaittava yhteys riittämättömään tietoon asiasta.

Osa vastaajista kertoi omankiinnostuksen ja uteliaisuuden verenluovutusta kohtaan saaneen heidät luovuttamaan verta. Toisaalta taas opinnäytetyöni tulokset osoittavat henkilökohtaisen kiinnostuksen puutteen ja asian merkityksettömyyden henkilölle itselleen olevan yksi suurimmista verenluovutusta estävistä tekijöistä. Henkilökohtaisen merkityksen puuttuminen näkyy vastauksissa henkilöiden ilmoittamana omana saamattomuutena ja sillä ettei asiaa olla ajateltu. Vastaajat kokivat että luovuttamattomuudelle ei ole erityistä syytä tai että heillä ei ole syytä luovuttaa verta. Vastauksista huomaa kuitenkin ettei henkilöiden mielipide verenluovutuksesta ole varsinaisesti negatiivinen, heillä ei vain ole syytä aloittaa verenluovutusta. Tähänkin seikkaan olisi mahdollisuus vaikuttaa nuorille suunnatun tiedon lisäämisellä. Konkreettinen lisätietoisuus veren tarpeesta ja sen käytöstä voisi antaa nuorille ajattelemisen aihetta ja innostaa heitä verenluovutuksen aloittamiseen.

Saamissani tuloksissa korostui ystävien ja lähipiirin merkitys sekä verenluovutusta edistävänä, että estävänä tekijänä. Nuoret kokivat mielekkäämmäksi verenluovutukseen menon ystävänsä seurassa kuin yksin. Myös se, ettei lähipiirissä ollut verenluovuttajia, osoittautui luovuttamista estäväksi tekijäksi. Verta aiemmin luovuttaneiden vastauksista huomasi heidän halunsa jakaa verenluovutuksen tärkeys, he esimerkiksi ilmoittivat houkuttelevansa ystäviään mukaan luovuttamaan. Verta luovuttamattomat henkilöt taas kokivat, että yhteinen hanke voisi edistää heidän luovuttajaksi ryhtymistään. Tulosten perusteella motivoimalla aiemmin käyneitä verenluovuttajia tuomaan ystäviään mukaan luovuttamaan ja järjestämällä näkyviä yhteiskampanjoita olisi mahdollista lisätä nuorten verenluovuttajien määrää.

Opinnäytetyöni tuloksista selvisi myös nuorten verenluovutusta estäviä tekijöitä joihin ei informaatiolla tai kampanjoinnilla todennäköisesti pystytä vaikuttamaan. Suurin yksittäinen tekijä oli neulojen ja veren pelko. Myös Hupfer ym. (2005, 158) on todennut pelkojen ja ennakkoluulojen vaikuttavan negatiivisesti verenluovutusaktiivisuuteen. Osalla aineistonkeruuseeni vastaajista pelot olivat lähtöisin huonoista kokemuksista liittyen verikokeiden ottoon ja osalla ne taas olivat olleet pienestä pitäen. Suurin mahdollisuus kyseisten henkilöiden pelkojen voittamiseksi olisivat aiemmin samassa tilanteessa olleiden myönteiset kertomukset ja kokemukset verenluovutuksesta. Muita ulkoisia estäviä tekijöitä nuorten keskuudessa olivat lävistysten ja tatuointien otto, raskaudet, erilaiset terveydelliset tekijät sekä irtosuhteet.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että ammattikorkeakoulussa opiskelevien nuorten keskuudessa olisi runsaasti potentiaalisia verenluovuttajia, heidän herättelemisessään avainasemassa on lisäinformaatio Veripalvelusta ja verenluovutuksesta. Saamani tulokset tukevat Lemmensin ym. (2005, 925) tutkimuksen osittamaa tiedon henkilökohtaistamisen merkitystä. Uusia verenluovuttajia rekrytoidessa asian henkilökohtaistamiseen huomiota kiinnittämällä olisi mahdollista herättää luovutushalukkuutta useammassa henkilöissä. Lisäinformaatio auttaisi todennäköisesti myös joidenkin verenluovutukseen liittyvien ennakkoluulojen ja pelkojen häivyttämisessä ja lisäisi rohkeutta aloittaa verenluovutus.

6.2 Jatkotutkimus ehdotukset

Työni tulosten pohjalta nousseista seikoista mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi olla verenluovutus informaation lisäämisen vaikutus nuorten verenluovutusaktiivisyyteen. Tutkimuksessa voitaisiin esimerkiksi tuottaa nuorille suunnattu informaatiopaketti ja esittää se. Esityksen jälkeen voitaisiin tutkia, miten lisäinformaatio aiheesta on vaikuttanut kohdehenkilöiden suhtautumiseen.

Myös kampanjoiden vaikutuksesta nuorten verenluovutukseen saisi mielenkiintoisen jatkotutkimusaiheen. Tutkimuksessa voisi esimerkiksi järjestää ammattikorkeakoululla verenluovutustapahtuma ja tutkia kyselyllä tapahtuman vaikutuksia nuorten mielipiteisiin aiheesta.

Mikäli jatkossa haluttaisiin kiinnittää huomiota nuorten säännölliseen verenluovutukseen, voitaisiin tutkia laajemmin verenluovutusta motivoivia tekijöitä sekä sitä, mikä saa nuoria verenluovuttajia jatkamaan luovuttamista. Tutkimuksessa voitaisiin kartoittaa nuorten toiveita veripalvelulta ja mahdollisia kehitysehdotuksia verenluovutustoimintaan nuoria ajatellen.

LÄHTEET

Auvinen, Marja-Kaisa, Ekblom-Kullberg, Susanne, Kiuru, Virpi, Kruisus, Tom, Makkonen, Sanna, Matilainen Jaakko & Nylander, Hille 2009. Verivalmisteiden käyttö-opas 2009. Punainen Risti Veripalvelu. Helsinki: Libris oy.

Eskola, Jari & Suoranta Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gumerus kirjapaino oy.

Heikkilä, Seppo 2009. Altruismi, vastavuoroisuus ja hyvinvointivaltio. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Pro gradu -tutkielma

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Karsiston kirjapaino Oy.

Hupfer, M.E, Taylor, D.W & Letwin J.A 2003. Understanding Canadian student motivations and beliefs about giving blood. Transfusion 2005;45: 149-161. WWW-dokumentti.

<http://web.ebscohost.com.ezproxy.mikkeliyamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=10&hid=21&sid=e2f494be-2137-475c-a3ed-60ea4a05a210%40sessionmgr11>. Päivitetty 1.2.2005. Luettu 25.5.2012.

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro oy.

Leikola, Juhani 2004. Pieni vaiva - hyvä mieli. Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu ja sen edeltäjien historiikki. Helsinki: Suomen Punainen Risti, veripalvelu.

Lemmens, K.P.H, Abraham, C., Hoekstra, T., Ruitter, R.A.C., De Kort, W.L.A.M., Brug, J. & Schaalma, H.P. 2005. Why don't young people volunteer to give blood? An investigation of the correlates of donation intentions among young nondonors. Transfusion 2005; 45: 945-955. WWW-dokumentti.

<http://web.ebscohost.com.ezproxy.mikkeli.amk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=10&hid=8&sid=4a4ec36c-f4d0-40f6-8b60-333fb738816e%40sessionmgr12>.

Päivitetty 1.6.2005. Luettu 26.8.2012

Mauss, Marcel 1999. Lahja. Vaihdannan muodot ja periaatteet arkaaisissa yhteiskunnissa. Tutkijaliitto: Helsinki. WWW-dokumentti. <http://www.helsinki.fi/historia/yhdistys/arviot2000/mauss.htm>. Luettu 19.9.2012.

PharmaPress 2011. Terveystietä! –apteekin asiakaslehti. Muista verenluovutus!. WWW-dokumentti. <http://www.terveydeksi.fi/?p=1444> Päivitetty 20.5.2011. Luettu 31.1.2012.

Rasila, Minna & Pitkonen, Minna 2010. Motivaatio, työn ilo ja into. Helsinki: Kyriiri Oy.

Ruohotie, Pekka 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab.

Sarvela M. J. 2002. Suomalainen verenluovuttaja. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu -tutkielma.

Steel Randolph, Whitney, Schreiber, George B., Gultinan, Anne, Nass, Catharie, Glynn, Simone A., Wright, David J., Kessler, Debra, Schlupf, Karen S. & Tu, Yongling 2007. The role of altruistic behavior, empathetic concern and social responsibility motivation in blood donation behavior. *Transfusion* 2008;48; 43-45. WWW-dokumentti

[.http://web.ebscohost.com.ezproxy.mikkeli.amk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=8&hid=21&sid=e2f494be-2137-475c-a3ed-60ea4a05a210%40sessionmgr11](http://web.ebscohost.com.ezproxy.mikkeli.amk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=8&hid=21&sid=e2f494be-2137-475c-a3ed-60ea4a05a210%40sessionmgr11). Päivitetty 1.1.2008. Luettu 20.5.2012.

Suàrz, Isabel Maria Belda, Fernàndez-Montoya, Antorio, Fernàndez, Andrès Rodríguez, Lòpez-Berrio, Antorio & Cillero-Peñuela, Manuel 2004. How regular blood donors explain their behavior. *Transfusion* 2004;44: 1441-1446. WWW-dokumentti. <http://web.ebscohost.com.ezproxy.mikkeli.amk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&hid=21&sid=e2f494be-2137-475c-a3ed-60ea4a05a210%40sessionmgr11>. Päivitetty 1.8.2004. Luettu 25.5.2012.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Veripalvelu 2007. Uusia verenluovuttajia tarvitaan jatkuvasti. WWW-dokumentti. <http://www.veripalvelu.fi/www/193>. Päivitetty 1.11.2007. Luettu 27.9.2012.

Veripalvelu 2010a. Ajankohtaista. WWW-dokumentti. <http://www.veripalvelu.fi/news/2234>. Päivitetty 8.12.2011. Luettu 27.9.2012

Veripalvelu 2010b. Verenluovutuksen yläikäraja verenluovuttajan turvaksi. WWW-dokumentti. <http://www.veripalvelu.fi/www/2714>. Päivitetty 22.1.2010. Luettu 27.9.2012

Veripalvelu 2012. Verenluovuttajille. WWW-dokumentti. <http://www.veripalvelu.fi/www/21>. Päivitetty 29.6.2012. Luettu 31.1.2012.

.

Veripalvelu 2011. Veripalvelun vuosi 2011 verkkojulkaisu. WWW-dokumentti. http://www.verenluovutus.fi/modules/sgeditor/sgeditor_download.aspx?P=1194&VID=default&SID=792479446676955&S=1&action=handle_download_link&fpath=Julkaistus%2fVuosikertomukset%2f&fname=Veripalvelu_2011_fin_lowres.pdf&C=75189. Päivitetty 30.4.2012. Luettu 14.12.2012.

LIITE 1. Opinnäytetyön tutkimuslupa, veripalvelu

Tutkimuslupa

1 (2)

3.7.2012

Opinnäytetyön tutkimuslupahakemus

Opinnäytetyön tekijää koskevat tiedot	Opiskelijan / opiskelijoiden nimet	Jenni Pöyry
	Kotiosoite, postinumero ja -toimipaikka	Alutpanimontienkatu 1B3 55610 Imatra
	Sähköposti / puhelin	jenni.poyry@mail-mamk.fi
	Yliopisto, ammattikorkeakoulu / oppilaitos, jossa opiskelee	Mikkelin ammattikorkeakoulu
	Oppilaitoksen osoite	PL 151 50100 Mikkelä
Opinnäytetyön ohjaajaa koskevat tiedot	Ohjaaja / ohjaajat (allekirjoitus, nimenselvennys, arvo, sähköposti, puhelin)	Reetta Pihlaja reeta.pihlaja@mail-mamk.fi lehtari 040-7094897
	Tutkimussuunnitelma on hyväksytty oppilaitoksen puolesta pvm / allekirjoitus	9.10.2012 Reetta Pihlaja
Opinnäytetyötä koskevat tiedot	Opinnäytetyön / tutkimuksen alustava nimi, tarkoitus ja lyhyt kuvaus toteutuksesta	Tarvittavat liitteet: Opinnäytetyön suunnitelma ja selostus sen suorittamisesta, aineiston keruulomake ja kysely/haastattelulomakkeen saatekirje
	Kustannuksista vastaa	ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemana
Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus ja pvm	Hakijan tai ryhmästä yhden henkilön nimi	Jenni Pöyry 18.10.12
	Veripalvelun päätös	
	☒ Myönnetään hakemuksen mukaisesti ☐ Myönnetään seuraavin muutoksin ☐ Hakemus hylätään seuraavin perustein	
	Tutkimuslupa astuu voimaan, kun tutkimuslupaan liittyvät sopimusehdot on allekirjoitettu (liite 2.). Sopimus on voimassa tutkimuslupahakemuksessa ilmoitetun ajan.	
	päiväys	8/11-12
	Tutkimusluvan myöntäjä nimenselvennys	S. Pastva

Veripalvelussa erikseen täytettävät opinnäytetyöntekijää koskevat lomakkeet:
 Vaitiolovelvollisuus
 Tiedonvaihotosopimus
 Sähköpostipolitiikka, tarvittaessa

Suomen Punainen Risti, Veripalvelu
 Kivihaantie 7, 00310 Helsinki
 Puhelin 09 58 011 Faksi 09 5801 329
www.veripalvelu.fi

Veripalvelun sisäinen jakelu:
 Alkuperäinen Veripalvelu henkilöstöosasto
 Kopio vastuuyksikkö / -henkilö

LIITE 2. Opinnäytetyösopimus, koulu

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖN TEKEMISESTÄ 1

Sopijaosapuolet:Opinnäytetyön tilaaja: Suomen Punaisen Ristin Veripalveluja Mikkelin ammattikorkeakoulun terveysalan laitoksen
hoitotyön koulutusohjelman opiskelija(t) Jenni Pöyry**Opinnäytetyön aihe:** Opiskelijanuorten mielipiteitä veren-
luovutuksesta, verenluovutusta edistäviä ja ehkäiseviä tekijöitä
Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemana**Opinnäytetyön ohjaajat:**Ohjaava opettaja: Leila PihlajaTyöelämäohjaaja: Tiina LeppänenOpinnäytetyön arvioitu valmistumisaika: Tammikuu - Huhtikuu 2013**Opinnäytetyön TK-tavoitteet:**

TK-TAVOITTEET: Opinnäytetyöhön sisältyvällä tutkimus- ja kehittämistoiminnalla (t&k) tarkoitetaan systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Kriteerinä on, että toiminnan tavoitteena on jotain oleellisesti uutta (Tilastokeskus). Tutkimus- ja kehittämistoimintaan sisällytetään perustutkimus, soveltava tutkimus sekä kehittämistyö.

Muut sopimusehdot:

Aika ja paikka

16.10.12 ImatraOpiskelijan allekirjoitus
/opiskelijoiden allekirjoitukset

Toimeksiantajan allekirjoitus

S. PASTVA

LIITE 3(1). Aineistonkeruu sopimukset

PYYNTÖ
Opinnäytetyön aineiston kokoamiseksi
Opinnäytetyön toteuttamiseksi

Laitos, yritys, yhteisö,
jolle pyyntö osoitetaan:

Mikkelin ammattikorkeakoulu, Terveystalon koulutusohjelma

Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	Tarkoitukseni on selvittää Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mielipiteitä verenluovutuksesta. Tavoitteenani on tuoda esille nuorten verenluovutusta ehkäiseviä ja edistäviä tekijöitä
Opinnäytetyön kohde, kohderyhmä tai yhteistyötaho kehittämistyössä	Opinnäytetyö tehdään Suomen Punaisen Ristin veripalvelulle
Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät ja/tai aineiston kokoamistapa	Työ toteutetaan laadullista tutkimusmenetelmää näyttäen. Aineisto kerätään avoimella aineistonkeruulomakkeella
Aineiston kokoamisen tai kehittämistoiminnan ajankohta	Aineistonkeruu tapahtuu marras-joulukuussa 2012
Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika	Helmi-kuu 2012
Opinnäytetyön suunnitelma hyväksytty terveysalan laitoksella	9 päivänä loka-kuuta 2012 opettaja
Opinnäytetyön ohjaajat ja heidän yhteystietonsa	Leila Pihlaja p.040 7094878 leila.pihlaja@mamk.fi
Opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot	
Nimi	Jenni Pöyry puh. 050 3297240
Osoite	Olutparinonkatu 1 B3 55610 Imatra
Nimi	_____ puh. _____
Osoite	_____

Anomus käsitelty 16 11 2012

lupa myönnetty
 lupa eväty, peruste: _____

Allekirjoitus

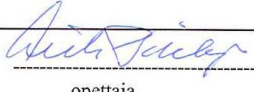
Pyyntö lähetään kahtena kappaleena, joista toisen luvanantaja palauttaa käsittelyn jälkeen opinnäytetyön tekijöille.
LIITEET : hyväksytty opinnäytetyön suunnitelma, aineistonhankintalomake (kysely-, haastattelututkimuksessa)

PYYNTÖ

Opinnäytetyön aineiston kokoamiseksi
Opinnäytetyön toteuttamiseksi

Laitos, yritys, yhteisö,
jolle pyyntö osoitetaan:

Mikkelin ammattikorkeakoulu, sähkötekniikka

Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	Tarkoitukseni on selvittää Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mielipiteitä verenluovutuksesta. Tavoitteenani on tuoda esille noiten verenluovutusta estäviä ja edistäviä tekijöitä.
Opinnäytetyön kohde, kohderyhmä tai yhteistyötaho kehittämistyössä	Opinnäytetyö tehdään Suomen Punaisen Ristin veripalvelulle
Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät ja/tai aineiston kokoamistapa	Työ toteutetaan laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Aineisto kerätään avoimella aineistonkeruulomakkeella
Aineiston kokoamisen tai kehittämistoiminnan ajankohta	Aineistonkeruu tapahtuu marras-joulukuussa 2012
Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika	Helmi-kuu 2013
Opinnäytetyön suunnitelma hyväksytty terveysalan laitoksella	9 päivänä loka kuuta 2012 opettaja
Opinnäytetyön ohjaajat ja heidän yhteystietonsa	Leila Pihlaja p.040 7094878 leila.pihlaja@mami.fi
Opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot	
Nimi	Jenni Pöyry puh. 050 3297240
Osoite	Outpanimontkatu 1B3 55610 Imatra
Nimi	puh.
Osoite	

Anomus käsitelty 6.11.2012

lupa myönnetty

lupa eväetty, peruste: _____

Allekirjoitus Paula Siironen

Pyyntö lähetään kahtena kappaleena, joista toisen luvanantaja palauttaa käsittelyn jälkeen opinnäytetyön tekijöille.
LIITEET : hyväksytty opinnäytetyön suunnitelma, aineistonhankintalomake (kysely-, haastattelututkimuksessa)

Laitos, yritys, yhteisö,
jolle pyyntö osoitetaan:

Mikkelin ammattikorkeakoulu, Kansallisteiminnat ja nuor
työn koulutusohjelma

Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	Tarkoituksena on selvittää Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mielipiteitä verenluovutuksesta. Tavoitteena on tuoda esille nuorten verenluovutusta ehkäiseviä ja edistäviä tekijöitä.
Opinnäytetyön kohde, kohderyhmä tai yhteistyötaho kehittämistyössä	Opinnäytetyö tehdään Suomen Punaisen Ristin veripalvelulle
Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät ja/tai aineiston kokoamistapa	Työ toteutetaan laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Aineisto kerätään avoimella aineistonkeruulomakkeella.
Aineiston kokoamisen tai kehittämistoiminnan ajankohta	Aineiston keruu tapahtuu marras-joulukuussa 2012
Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika	Helmikuu 2013
Opinnäytetyön suunnitelma hyväksytty terveysalan laitoksella	9 päivänä loka kuuta 2002 <i>Leila Pihlaja</i> opettaja
Opinnäytetyön ohjaajat ja heidän yhteystietonsa	Leila Pihlaja P. 040 7094897 leila.pihlaja@mami.fi
Opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot	
Nimi	Jenni Pöyry puh. 050 3297240
Osoite	Olutpanimonkatu 1B3 55610 Imatra
Nimi	puh.
Osoite	

Anomus käsitelty 7 / 11 2002

lupa myönnetty
 lupa eväty, peruste: _____

Leila Pihlaja
Allekirjoitus

Pyyntö lähetään kahtena kappaleena, joista toisen luvanantaja palauttaa käsitellyn jälkeen opinnäytetyön tekijöille.
LIITEET : hyväksytty opinnäytetyön suunnitelma, aineistonhankintalomake (kysely-, haastattelututkimuksessa)

PYYNTÖ
Opinnäytetyön aineiston kokoamiseksi
Opinnäytetyön toteuttamiseksi

Laitos, yritys, yhteisö,
jolle pyyntö osoitetaan: Mikkelin ammattikorkeakoulu, Liiketalouden laitos

Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	Tarkoitus on selvittää Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mielipiteitä verenluovutuksesta. Tavoitteena on tuoda esille nuorten verenluovutusta estäviä ja edistäviä tekijöitä.
Opinnäytetyön kohde, kohderyhmä tai yhteistyötaho kehittämistyössä	Opinnäytetyö tehdään Suomen Rinnaisen Ristin veripalvelulle
Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät ja/tai aineiston kokoamistapa	Työ toteutetaan laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Aineisto kerätään avoimella aineistonkeruun lomakkeella
Aineiston kokoamisen tai kehittämistoiminnan ajankohta	Aineiston keruu tapahtuu marras-joulukuussa 2012
Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika	Helmiäkuu 2013
Opinnäytetyön suunnitelma hyväksytty terveysalan laitoksella	9 päivänä 10 kuuta 2012 <u>Leila Pihlaja</u> opettaja
Opinnäytetyön ohjaajat ja heidän yhteystietonsa	Leila Pihlaja P. 040 7094897 leila.pihlaja@mamk.fi
Opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot	
Nimi <u>Jenni Pöyry</u> puh. <u>050 3297240</u>	
Osoite <u>Olutpanimontie 1B3 55610 Imatra</u>	
Nimi _____ puh. _____	
Osoite _____	

Anomus käsitelty 7 11 2012

lupa myönnetty

lupa evätty, peruste: _____

Mari-Liisa Halla
Allekirjoitus

Pyyntö lähetään kahtena kappaleena, joista toisen luvanantaja palauttaa käsittelyn jälkeen opinnäytetyön tekijöille.
LIITEET : hyväksytty opinnäytetyön suunnitelma, aineistonhankintalomake (kysely-, haastattelututkimuksessa)

SAATE OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KERÄÄMISEKSI

Olen viimeisen vuoden sairaanhoitajaopiskelija Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä Suomen Punaisen Ristin veripalvelulle nuorten mielipiteistä verenluovutusta kohtaan.

Työni tarkoituksena on selvittää Mikkelin ammattikorkeakoulun neljässä eri koulutusohjelmassa opiskelevien nuorten mielipiteitä verenluovutuksesta sekä löytää nuorten verenluovutusta edistäviä ja ehkäiseviä tekijöitä. Aineisto opinnäytetyöhöni kerätään avoimella aineistonkeruulomakkeella.

Toivon että vastaisitte kysymyksiin totuudenmukaisesti ja oman kokemuksenne pohjalta, vastausten ei tarvitse olla pitkiä pohdintoja. Jokainen vastaus ja mielipide on opinnäytetyöni kannalta tärkeä. Vastaaminen on vapaaehtoista ja nimetöntä. Kaikki saadut tiedot tullaan käsittelemään luottamuksellisesti.

Opinnäytetyö on nähtävissä Mikkelin ammattikorkeakoulun kasarmin kampuksen kirjastossa tai theseuksessa alkukevästä 2013.

Jenni Pöyry
jenni.poyry@mail.mamk.fi
puh. 0503297240

Opinnäytetyöohjaaja:
Leila Pihlaja
leila.pihlaja@mamk.fi
puh. 0407094897

LIITE 6(1). Luokittelu

ALKUPERÄISET ILMAISUT	PELKISTETYT ILMAISUT	ALALUOKAT	YLÄLUOKAT
"lähisukulaisen sairaushistoria--> huomasin, että verta todella tarvitaan.." "veren tarvitsevuus" "..tieto siitä että luovuttamalla verta voin pelastaa parhaassa tapauksessa muutaman ihmishengen." "halusin luovuttaa verta.. kun kerran luovutuan voin sitten hyvillä mielin ottaa verta vastaan.."	Tieto veren tarpeesta	Tietoisuus verenluovutuksesta	Verenluovutukseen edistävästi vaikuttavat ulkoiset tekijät
"alan opiskelu, halusin saada kokemuksen verenluovutuksesta.." "..lulee varmaan vähän ammalinkin puolesta.."	Ammatti		
"yhteinen hanke olisi hyvä, että tulisi lähdeä.." "..kaverin luki.." "minun ei tarvinnut mennä yksin luovuttamaan.." "nykyinen vaimo houkutteli.. menisin mielelläni uudelleen jos vain saisin aikaiseksi. Yksin lähteminen ei oikeen nappaa." "..kaverin kanssa ekaa kertaa.." "..tuli taas uutta innostusta kun pari kaveria kävi luovuttamassa ja siitä saa haalarimerkin.."	Ystävät, tuttavat ja perhe	Läheisten merkitys	
"olin silloin armeijassa ja luovutus tapahtui kasarmilla.. luovuttamisen helppous oli varmaan päällimmäisenä syynä." "luovutin viimeksi armeijassa.." "..veripalvelun sijainti on hyvä" ".. varsinkin veripalvelussa on mukava asioida.." "positiivinen ilmapiiri verenluovutuspuolesta" "..oman pelon voittaminen.."	Armeija	Veripalvelun merkitys	
"Haalarimerkin saaminen kerran oli mukavaa.." "..tuli taas uutta innostusta kun pari kaveria kävi luovuttamassa ja siitä saa haalarimerkin.."	"Palkkiot"		

ALKUPERÄISET ILMAISUT	PELKISTETYT ILMAISUT	ALALUOKAT	YLÄLUOKAT
"Yleinen auttamisen halu.." "..se on hyvä tapa auttaa ihmisiä.." "Halusin auttaa ihmisiä.." "..minusta oli hienoa auttaa.." "Luovutan, koska halusin auttaa tarvitsevia tosin olen luovuttanut vain muutaman kerra.." "muiden auttaminen"	Auttamisen halu	Altruismi	Verenluovutukseen edistävästi vaikuttavat sisäiset tekijät
"..verenluovutus on hyvä asia.." "..sitten tajusin kuinka tärkeästä ja hienosta asiasta on kyse.."	Tärkeä ja hyvä asia		
"..vaiva on hyötyyn nähden pieni.." "auttamisen halu, pieni vaiva.." "helppo tapa auttaa.. "itsensäselvyys" -miksi ei luovuttaisi, kun estettä ei ole."	Pieni vaiva		
"Halusin, koska pikemminkin voi kysyä miksi en luovuttaisi kun kerran pystyn.." "..minulla ei ole mitään syytä olla luovuttamatta.." "helppo tapa auttaa.. "itsensäselvyys" -miksi ei luovuttaisi, kun estettä ei ole."	Ei syytä olla luovuttamatta	Itsensäselvyys	
"..perusmielenkiinto.." "halusin tietää mihin veriryhmään kuulun.." "ekalla kerralla halusin vain tietää oman veriryhmäni.." "oma kiinnostus verenluovutusta kohtaan"	Mielenkiinto ja uteliaisuus	Henkilökohtainen kiinnostus	

LIITE 6(2).

ALKUPERÄISET ILMAISUT	PELKISTETYT ILMAISUT	ALALUOKAT	YLÄLUOKAT
<p>"siitä ei ole informoitu tarpeeksi"</p> <p>"..informointi verenluovutuksesta vähäistä.."</p> <p>verenluovutustilanteesta paljon.."</p> <p>"..eiä asiasta ole ollut hirveästi tietoa, en tiedä missä Mikkelissä voi luovuttaa verta.."</p> <p>"klinostusta on, mutta en ei ole hankittua tietoa en esim. tiedä veriryhmääni"</p> <p>"..en tiedä omaa veriryhmääni.."</p> <p>"haluaisin lisää informaatiota asiasta mm. komplikaatioista"</p> <p>"..en koe, että veren saannin tarve olisi niin suuri --> "kyllä joku muu sille käy".."</p> <p>"Asiasta ei ole ollut kauheasti puhetta koulussa tai työelämässä. Eri medioissakaan ei ole tullut vastaan aihetta koskien artikkelia."</p>	Informaation puute		
<p>"..minulla ei myöskään ole ollut tilaisuutta luovuttaa verta.."</p> <p>"ei ole ollut helppoa tapaa.."</p> <p>"olisin varmasti luovuttanut jos verenluovutuspuolesta aukioajat olisivat paremmat"</p> <p>".. ei ole ollut motivaatiota ja helppoa tapaa.."</p> <p>".. lähinnä ajan puute.."</p> <p>"ei ole tullut tilaisuutta, verenluovutus pitäisi olla vielä paremmin mahdollista esim. kauppakeskuksissa.."</p> <p>"liian pitkä matka.."</p>	Tilaisuuden ja ajan puute	Vähäinen tietoisuus asiasta	Verenluovutukseen estävästi vaikuttavat ulkoiset tekijät
<p>"..esteenä ovat olleet lävistykset, anemia ja raskaus.."</p> <p>"..olen ottanut tatuointeja.."</p> <p>"tatuoinnin ottaminen"</p> <p>"..nyt päätökseen vaikuttaa suojaamattomat seksikokemukset.."</p> <p>"olen sinkku ja seksuaalisesti aktiivinen"</p> <p>"lämmän hetkinen elämäntilanne ja se ettei ole sitoutunut yhteen mieheen.."</p> <p>"..viimeaikoina en ole luovuttanut koska liikunnan harrastaminen sen jälkeen on rankkaa.."</p> <p>"..urheilukielto.."</p> <p>"Olen ymmärtänyt että jos polttaa tupakkaa niin ei voisi luovuttaa verta, ja minä poltan.."</p>	Vapaa-aika	Henkilökohtainen suhlautuminen	
<p>"..myöskään tullutani eivät ole luovuttaneet verta.."</p> <p>"..en uskalla mennä yksin.."</p> <p>"ei ole sattunut vain oikeanlaista mukaansa vetäjää.."</p>	Lähipiiri		

ALKUPERÄISET ILMAISUT	PELKISTETYT ILMAISUT	ALALUOKAT	YLÄLUOKAT
<p>"Vihana verikokeita, koska olen lähes aina pyörtnyt eli jonkinlainen huonon olon pelko.."</p> <p>"neulakammo yhdessä huonovointisuuden kanssa.."</p> <p>"..lievä pötkki kammo ja veren näkemistä siinä taustalla siis.."</p> <p>"pelkään neuloja"</p> <p>"..pienestä pitäen pötkökammo.."</p> <p>"..aiivan järjetönmiel pelkoilmiä neuloja ja pötkkejä kohtaan.."</p> <p>"mielikuva neulalla tökkimisestä ei ole erityisen miellyttävä.."</p> <p>"Pötkki ja kokemus näistä.."</p> <p>"pötkökammo"</p> <p>"neulakammo"</p> <p>"Pelkään neuloja ja verta.."</p> <p>"Minulla on pnt neulakammo ja veren näkemien aiheuttaa epämiellyttävän olon.."</p> <p>"Minulla on venkammo, joten en ole uskaltanut mennä luovuttamaan"</p> <p>"..olen kuitenkin niin arka pötkelle, että verikokeissa melkein pyörryn.."</p>	Neulojen- ja verenpelko	Erilaiset pelot	
<p>"Pelkään että siitä tulee huono-olo, kun verikokeissakin jopa joskus tullut.."</p> <p>"Heikko olo luovutuksen jälkeen.."</p>	Huononolon pelko		
<p>"pelko"</p> <p>"..jännittää niin paljon etten uskalla, tuffe huono olo kun vain ajattelenkin asiaa.."</p> <p>"Pelkään hiukan mennä verenluovutukseen.."</p> <p>"..ositain ehkä siksi en ole mennyt koska luovuttaminen jännittää ja mietin mitä jos.."</p> <p>"..mahdollinen käden kipautuminen.."</p>	Jännitys		Verenluovutukseen estävästi vaikuttavat sisäiset tekijät
<p>"Oisin halunnut käydä, mutta en ole saanut aikaiseksi"</p> <p>"..ei ole tullut oikean vaan mentyä, oma laiskuus?.."</p> <p>"en ole saanut aikaiseksi lähteä luovuttamaan verta.."</p>	Oma saamattomuus		
<p>"..lähinnä en ole saanut aikaiseksi mennä luovuttamaan verta.."</p> <p>"..ei vaan ole saanut aikaiseksi mentyä.."</p> <p>"en ole edes miettinyt asiaa.."</p> <p>El ole vain tullut mentyä.."</p> <p>"..ei vain ole tullut käytyä verenluovutuksessa.."</p> <p>"ei ole tullut vain luovutettua.."</p> <p>"oma saamattomuus"</p> <p>".. yksinkertaisesti saamattomuus.."</p> <p>"ajatus verenluovutuksesta ei ole negatiivinen, en jostain syystä ole saanut aikaiseksi.."</p> <p>"en vain ole saanut aikaiseksi.."</p> <p>"..jotenkin sitä ei ole tullut lähdeyttyä, ihan vaan saamattomuutta se on.."</p> <p>"Olen ajatellut asiaa, mutta jostain syystä se on vain jäänyt tekemättä.."</p> <p>"Tarkoitus on ollut mennä, mutta se vain on aina jäänyt.."</p>		Henkilökohtaisen merkityksen puuttuminen	
<p>"Haluisin käydä luovuttamassa verta, mutta jostain syystä se on jäänyt ajatusasteelle, laiskuus ehkä päällimmäisenä syynä.."</p>	Ei syytä luovuttaa		
<p>"hemoglobiinin vuoksi harkinnassa.."</p> <p>"..en ole saanut luovuttaa liian matalan hempparieu vuoksi.."</p> <p>"..minun Hb on liian alhainen.."</p> <p>"..hemoglobiini on ollut liian matala, joten en ole voinut.."</p>	Hb-arvo		
<p>"..väärät mönjät veressä.."</p> <p>"..minulla on perinnöllinen sairaus, josla johtuen vereni ei kelpaa luovutettavaksi.."</p> <p>"terveydelliset syyt.."</p>	Terveydelliset tekijät	Terveys	

